

Bijlage 1

ROUTE INCLUSIEVER ONDERWIJS

Format 'School-bestuurlijk plan van aanpak'

Thema	Onderwerp
Toerusten school en personeel 	Professionaliseren Als scholen meer inzetten op inclusiever onderwijs, is professionalisering van zittende en startende leraren van belang. Er is een beeld nodig van wie 'wat' moet kunnen en kennen en ondertussen kan. Niet iedereen in het team hoeft hetzelfde te doen, daar kan in gevarieerd worden. Denk bij professionalisering aan: inwerken, mentorschap, scholing, kennisdeling en kennisborging.
	Doel: Schoolmedewerkers zijn voldoende toegerust om inclusiever onderwijs aan te bieden.
	Acties voor scholen:
	1. Scholen hebben inzichtelijk hoe de ondersteuningsstructuur in ingericht in het SWV en weten wat dit betekent voor het lesgeven in de school/dagelijkse onderwijspraktijk.
	2. Scholen weten welke vorm(en) van onderwijs passend zijn bij de populatie op school ¹ (zie ook bijlage 4 indicatoren basisondersteuning SWV).
	3. Er is een scholingsplan om steeds inclusiever onderwijs te kunnen bieden (pedagogische basishouding, vormgeving onderwijs eigentijds onderwijs afgestemd op alle leerlingen en in samenwerking met omgeving (ouders, arbeidsmarkt).
	4. Ontwikkel een inwerkprogramma aangaande dit thema voor startende leraren.
	5. Ontwikkel een systeem waarbij collega's gekoppeld worden aan elkaar, waarbij vaardigheden over en weer versterkt kunnen worden.
	6. Verbind waar mogelijk aan activiteiten rondom de opleidingsscholen.
	7. Laat het goede voorbeeld zien door als school zelf inclusief te zijn op het gebied van (onderwijs)medewerkers. Haal mensen in huis die vanuit eigen kennis en ervaring kunnen werken.
8. Taal/cultuur. Het is belangrijk om dezelfde taal te spreken en inclusief te zijn in het taalgebruik. Werk aan een nieuwe vocabulaire zoals 'het benutten van potentie'.	
Wie is er aan zet? Schoolleiders en schoolmedewerkers	

¹ De landelijke norm basisondersteuning vormt hier een onderdeel van wanneer deze gepubliceerd is.

Thema	Onderwerp												
Toerusten school en personeel 	Schil van expertise rond de leraar <p>Om onderwijs echt passend te maken en kansen te bieden is het nodig om per schoollocatie een goede analyse te maken van de context van deze school en deze leerlingen. Vanuit deze analyse maak je de vertaling naar wat deze informatie betekent voor het inrichten van de basisondersteuning en de extra ondersteuning op deze schoollocatie. Dit om het perspectief van jouw klas en leerlingen te behalen passend bij hun mogelijkheden en talenten. Zo voorkom je dat er bijvoorbeeld OPP's worden opgesteld voor onderwijsbehoeften die bij veel leerlingen voorkomen. Voor onderwijsondersteuning is een plek in de basisondersteuning voor deze populatie leerlingen dan passender.</p> <p>Op basis van de populatie werken docenten aan de hand van een lesstandaard. Voor specifieke groepen wordt een groepsplan opgesteld. Vanuit het ondersteuningsteam worden docenten gecoacht zodat docenten goed les kunnen blijven geven.</p> <p>Mocht er naast de basisondersteuning meer nodig zijn en is ook het mentoraat vanuit de basisondersteuning niet voldoende, kan er aanvullende ondersteuning georganiseerd worden in de klas en in uitzonderingsgevallen op individueel niveau, dit is door de school beschreven in het SOP. Een schil van expertise (met andere leraren, het interne ondersteuningsteam en ouders/verzorgers) ondersteunt het team. Hierin maken scholen expliciet hoe deze ondersteuning in de klas geboden kan worden ter ondersteuning van docenten.</p> <p>Doel: Het docententeam ondersteunt elkaar in inbedden van steeds inclusiever onderwijs in het primaire proces, passend bij indicatoren basisondersteuning, basiskwaliteit inspectie en indicatoren handelingsgericht werken.</p> <p>Acties voor scholen:</p> <table border="1"> <tr> <td>1.</td> <td>Populatieanalyse: Bepaal wat er nodig is binnen de school (op groepsniveau); wat is er 'vast' nodig en wat meer 'flexibel'.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Formuleer een concreet en realistisch SOP.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Vertaal het SOP naar rollen en taken teamleden.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Haal de benodigde expertise in huis en maak hier afspraken over voor de 'expertiseschil'. Haal dit van ketenpartners, uit het samenwerkingsverband, uit de expertisepool van de regio, omringende scholen en/of haal er schooleigen medewerkers bij.</td> <td></td> </tr> </table> <p>Wie is er aan zet? Schoolbestuurder, schoolleiders en samenwerkingsverbanden</p>	1.	Populatieanalyse: Bepaal wat er nodig is binnen de school (op groepsniveau); wat is er 'vast' nodig en wat meer 'flexibel'.		2.	Formuleer een concreet en realistisch SOP.		3.	Vertaal het SOP naar rollen en taken teamleden.		4.	Haal de benodigde expertise in huis en maak hier afspraken over voor de 'expertiseschil'. Haal dit van ketenpartners, uit het samenwerkingsverband, uit de expertisepool van de regio, omringende scholen en/of haal er schooleigen medewerkers bij.	
	1.	Populatieanalyse: Bepaal wat er nodig is binnen de school (op groepsniveau); wat is er 'vast' nodig en wat meer 'flexibel'.											
	2.	Formuleer een concreet en realistisch SOP.											
	3.	Vertaal het SOP naar rollen en taken teamleden.											
	4.	Haal de benodigde expertise in huis en maak hier afspraken over voor de 'expertiseschil'. Haal dit van ketenpartners, uit het samenwerkingsverband, uit de expertisepool van de regio, omringende scholen en/of haal er schooleigen medewerkers bij.											

Thema	Onderwerp												
Laagdrempelige hulp in en nabij de school 	Betrek leerling en ouder² <p>Dat wat thuis al goed gaat, kan op school nog niet lukken, en omgekeerd. Hierover ontstaan in de dagelijkse praktijk misverstanden tussen school en wettelijk vertegenwoordigers.</p> <p>Door in gesprekken aan te sluiten bij de ondersteuningsvraag en behoeften van de leerling is het mogelijk om in samenwerking met de school, wettelijk vertegenwoordigers en betrokken zorgpartners onderwijs vorm te geven binnen de beschikbare ruimte in wet en regelgeving.</p> <p>Hierbij ga je in gesprek vanuit leerling-doelen (zoals opbouw in onderwijsdeelname) en de relatie tussen de onderwijs- en opvoedbehoeften van de leerling enerzijds en de ondersteuningsbehoeften van leraren en wettelijk vertegenwoordigers weergeeft. Zo krijgt het ontwikkelrecht van leerlingen ook echt vorm, bij voorkeur vanuit de eigen school in de wijk of buurt waar de leerling opgroeit en in overleg met de leerling zelf en zijn wettelijk vertegenwoordigers.</p> <p>Doel: De leerling en ouder(s) samen met school verantwoordelijk zijn voor een positieve ontwikkeling van de jongere.</p> <p>Acties voor scholen:</p> <table border="1"> <tr> <td>1.</td> <td>Elke school maakt in de schoolgids expliciet duidelijk hoe de school ouderbetrokkenheid preventief en positief vormgeeft.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Elke school hanteert een gesprekkencyclus waarvan evaluatieplan van aanpak onderdeel uitmaakt.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Het eigenaarschap van de leerling vergroten door zijn/haar zienswijze op te nemen in het OPP.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Scholen maken mentor eerste contactpersoon voor leerling en ouders.</td> <td></td> </tr> </table> <p>Wie is er aan zet? Scholen</p>	1.	Elke school maakt in de schoolgids expliciet duidelijk hoe de school ouderbetrokkenheid preventief en positief vormgeeft.		2.	Elke school hanteert een gesprekkencyclus waarvan evaluatieplan van aanpak onderdeel uitmaakt.		3.	Het eigenaarschap van de leerling vergroten door zijn/haar zienswijze op te nemen in het OPP.		4.	Scholen maken mentor eerste contactpersoon voor leerling en ouders.	
	1.	Elke school maakt in de schoolgids expliciet duidelijk hoe de school ouderbetrokkenheid preventief en positief vormgeeft.											
	2.	Elke school hanteert een gesprekkencyclus waarvan evaluatieplan van aanpak onderdeel uitmaakt.											
	3.	Het eigenaarschap van de leerling vergroten door zijn/haar zienswijze op te nemen in het OPP.											
	4.	Scholen maken mentor eerste contactpersoon voor leerling en ouders.											

² Zie bijlage 5 voor de drie aspecten van Onderwijsondersteunend gedrag van ouders

Thema	Onderwerp
Organiseren van dekkend aanbod onderwijs en ondersteuning 	Warm overdragen³
	Bij wisseling tussen schoolsoorten (bijvoorbeeld PO, VO), tussen schoollocaties (bijvoorbeeld onderbouw-bovenbouw) of tussen mentoren vindt er een warme overdracht plaats zowel op groeps- als, indien er sprake is van een aanvullende ondersteuningsbehoefte, op leerling niveau.
	Doel: De leerling en ouder(s) samen met school verantwoordelijk zijn voor een positieve ontwikkeling van de jongere.
	Acties voor scholen:
	1. • De warme overdracht maakt deel uit van de jaarkalender.
	2. • Indien noodzakelijk wordt het groepsplan of OPP aangepast op basis van de warme overdracht.
Wie is er aan zet? Mentoren en eventueel het Interne Ondersteuningsteam	

Thema	Onderwerp
Regelruimte creëren benutten in leerroutes & ontwikkeling 	Ontwikkelergericht waarderen (leerlingen)
	De ontwikkeling van iedere leerling is uniek. Om inclusiever onderwijs te kunnen bieden is de waardering van de ontwikkeling van een leerling ten opzichte van zichzelf van belang. De ontwikkeling van de leerling kan ook op een andere manier gevolgd worden dan middels toetsen. Denk aan andere vormen van toetsing of flexibiliseer in de momenten.
	Doel: De ontwikkeling die de leerling doormaakt wordt gewaardeerd ten opzichte van het eigen niveau.
	Acties voor scholen:
	1. Scholen zijn op de hoogte van reeds aanwezige wettelijke regelruimte en aanpassingen die je hierin kan doen, in de volgorde: school, groep, leerling.
	2. Het delen van NCO rapportages tussen scholen onderling om een gezamenlijke benchmark ten aanzien van doelgroepen en daarbij passende leervoorwaarden te ontwikkelen.
	3. Maak het volgen van de ontwikkeling van de school als geheel, groepen en individuele leerling mogelijk met regelmatige observaties en analyses op basis van beschikbare data.
	4. Laat formatieve resultaten en/of het werken vanuit de SLO kerndoelen in de onderbouw de basis vormen voor overgang.
	5. Zet verschillende vormen van toetsing in en volg de ontwikkeling hiervan op meerdere momenten op basis van tussentijdse analyses.
	6. Schoolbesturen hebben, vanuit het nieuwe waarderingskader vanuit de Onderwijsinspectie, voortdurend zicht op de ondersteuning en begeleiding van leerlingen en de effecten hiervan. De interne kwaliteitszorg wordt hierop afgestemd.
NB: Op landelijk niveau vraagt dit ook een aantal zaken: <ul style="list-style-type: none"> • Er wordt verder gewerkt aan het maatwerkdiploma, schoolverklaring en/of getuigschrift, praktijkverklaring (zie Bijlage 6). Scholen flexibiliseren leerpaden en lessen, o.a. via: andere leervormen, tempo, duur, individueel of samen, op school of in een praktijksituatie. • Flexibilisering van examinering en overgangsnormen worden hierop aangepast. 	
Wie is er aan zet? Schoudeleiders en school(besturen), kwaliteitszorg.	

³ Er is al het een en ander beschikbaar over warm overdragen vanuit het Steunpunt Passend Onderwijs. Bij de digitale versie wordt bekeken of er naar bepaalde documenten of links verwezen kan worden.

Thema	Onderwerp
Regelruimte creëren benutten in leerroutes & ontwikkeling 	Breder onderwijs invullen met partners Inclusiever onderwijs kan een school niet alleen invullen. Breder onderwijs richt zich ook op de creatieve en sociale ontwikkeling van leerlingen. Benut partners en maak samen het onderwijs sterker. Denk aan partners uit het onderwijs, de buurt en het bedrijfsleven.
	Doel: Onderwijsteam versterken met partners van buiten om breder onderwijs aan te kunnen bieden.
	Acties voor scholen:
	1. Betrek partners al bij het vormgeven van het onderwijs.
	2. Ga met partners commitment aan voor de invulling van onderdelen van onderwijs.
	3. Organiseer activiteiten voor binding met het netwerk.
4. Beschikbare subsidies benut om bovenstaande te realiseren.	
Wie is er aan zet? Schoolleiders, partners, bedrijfsleven en de buurt.	

Thema	Onderwerp
Bouwen aan toegankelijke en diverse huisvesting 	Huisvesting: Samen de schouders onder kleine klussen Om te komen tot toegankelijke huisvesting kunnen er twee sporen gevolgd worden: 1) Kleine aanpassingen die op korte termijn gedaan kunnen worden en 2) Toegankelijke en diverse nieuw-/verbouw op lange termijn. Breng de kleine klussen op schoolniveau in kaart.
	Doel: De kleine klussen m.b.t. toegankelijke huisvesting worden op korte termijn gerealiseerd.
	Acties voor scholen:
	1. Onderzoek bij aanmelding van leerlingen met een specifieke ondersteuningsbehoefte welke kleine aanpassingen er in het schoolgebouw noodzakelijk zijn om passend onderwijs voor deze leerling(en) mogelijk te maken.
	2. Reserveer ruimte in de begroting voor dergelijke aanpassingen.
	3. Ga flexibel om met klassen, school en ruimtes.
4. Maak gebruik van het netwerk om dergelijke aanpassingen te realiseren en te borgen.	
Wie is er aan zet? Schoolleiders en onderwijsteams.	

Thema	Onderwerp
Normaliseren van inclusiever onderwijs 	Mindset: elk jaar een stap dichterbij inclusiever onderwijs⁴. Inclusiever onderwijs betekent dat er elk jaar meer leerlingen samen naar school gaan en dat we dit via een ontwikkelingsgerichte aanpak realiseren. De praktijk leert dat het van belang is dat iedereen die aan inclusiever onderwijs werkt ook die mindset heeft. Dat is iets waar in het hele onderwijsveld aan gewerkt moet worden en ook in de scholen zelf. Binnen de provincie Groningen hebben scholen hierin de afgelopen jaren de nodige stappen gezet met als doel de realisatie van thuisnabij onderwijs.
	Doel: Het normaliseren en creëren van draagvlak voor inclusiever onderwijs bij het onderwijsteam, ouders en leerlingen.
	Acties voor scholen:
	1. Draag de schooleigen visie op inclusiever onderwijs uit.
	2. Deel de 'best practices' ten aanzien van dit thema.
	3. Begin met kleine veranderingen, vanuit preventieve basis ingericht.
Wie is er aan zet? Schoolleider met het onderwijsteam gesteund door het schoolbestuur.	

⁴ Meer leerlingen samen en zo thuisnabij mogelijk naar school.